

КОЛІР ФІЛЬМІВ ІСТОРИЯ КІНОМИСТЕЦТВА В 50 ПАЛІТРАХ

Чарльз Брамеско

ArtHuss

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

ЗМІСТ

6	Вступ	50	2 БЕЗМЕЖНА УЯВА
12	1 ПО ТОЙ БІК ВЕСЕЛКИ	52	«Кодак» і «Фуджифільм»
14	Ретроспективне кольорування	54	«Шербурзькі парасольки», Жак Демі
16	«Подорож на Місяць», Жорж Мельєс	58	«Червона пустеля», Мікеланджело Антоніоні
18	«Нетерпимість», Девід Ворк Гріффіт	62	«Розфарбуй мене криваво-червоним», Гершел Гордон Льюїс
20	«Чарівник країни Оз», Віктор Флемінг	66	«2001 рік. Космічна одіссея», Стенлі Кубрик
24	«Фантазія», студія Волта Діснея	68	«Шепіт і крик», Інгмар Бергман
26	«Чорний нарцис», Майкл Павел та Емерік Пресбургер	72	«Тукі Букі», Джибріл Діоп Мамбеті
30	«Річка», Жан Ренуар	76	«Боббі», Радж Капур
34	«Співаючи під дощем», Стенлі Донен & Джин Келлі	78	«А тепер не дивись», Ніколас Роуг
38	«Усе, що дозволили небеса», Дуглас Сірк	82	«Страх, що з'їдає душу», Райнер Вернер Фасбіндер
42	«Шукачі», Джон Форд	86	«Жанна Дільман...», Шанталь Акерман
44	«Запаморочення», Альфред Гічкок	88	«Бог наказав мені», Ларрі Коен
46	«Лоуренс Аравійський», Девід Лін	92	«Суспірія», Даріо Ардженто
		96	«Ран», Акіра Куросава

Для Медді.

Без неї мій світ був би монохромним

100	3	ПРИВЕРНЕННЯ УВАГИ	158	4	ЦИФРОВИЙ ДИВОКРАЙ
102		Теорія кольору	160		Кольорове телебачення
104		«Синій оксамит», Девід Лінч	162		«Авіатор», Мартін Скорсезе
108		«Дік Трейсі», Воррен Бітті	166		«Пила 2», Даррен Лінн Баусман
112		«Блю», Дерек Джармен	168		«Спіді-гонщик», Лана та Ліллі Вачовські
114		«Список Шиндлера», Стівен Спілберг	172		«Вхід у порожнечу», Гаспар Ноє
116		«Три кольори», Кшиштоф Кешльовський	176		«Гіркота», Елен Катте та Бруно Форзани
120		«Чунцінський експрес», Ван Карвай	180		«Трон. Спадок», Джозеф Косінські
124		«Сім», Девід Фінчер	184		«Готель “Гранд Будапешт”», Вес Андерсон
128		«Живіт», Гайп Вільямс	188		«Шалений Макс. Дорога гніву», Джордж Міллер
132		«М'ятна цукерка», Лі Чхан Дон	192		«Ла-ла ленд», Дам'єн Шазель
134		«Незайманки-самогубці», Софія Коппола	196		«Чорна Пантера», Раян Куглер
138		«Я з групи підтримки», Джеймі Беббіт	198		«Рок закоханих», Стів Макквін
142		«Пісні з другого поверху», Рой Андершон			
146		«Трафік», Стівен Содерберг			
150		«Амелі», Жан-П'єр Жене	202		Додаткові матеріали
154		«Віднесені привидами», Хаяо Міядзакі	203		Автори фото й подяки
			204		Показчик

ВСТУП

Кіно постійно розвивається. Жоден аспект цього мистецтва не є повністю сталим, а колірна палітра тим паче. Діалоги можна заглушити чи переозвучити, саундтреки — замінити відповідно до вимог ліцензування музики. Сюжет легко редагувати всемогутніми кнопками перемотування вперед і назад, а натовпи відеоредакторів-самоуків монтують фанові триб'ют-програми в ютубі й соцмережах. Під час переформатування фільму для телебачення, стримінгових майданчиків чи маленьких екранів у літаках співвідношення сторін інколи так спотворюють, що воно нагадує криві дзеркала з кімнати сміху. А кольори майже неминуче змінюються не так через творче втручання, як унаслідок невпинного руху часу.

Якщо за плівкою належно не доглядати, вона вицвітає або змінює колір: чорне стає бордовим, а кадр забарвлюється червонуватим відтінком. Навіть у кінотеатрах, що створені для зразкового технічного показу, неправильно налаштований

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

об'єктив проєктора може приглушити яскравість майже так само, як у налаштуваннях теплого й холодного колірною режиму на телевізорі. Цифрове зберігання теж не гарантує точності: скріншоти й JPEG-файли спотворюються не менше, ніж фізичні фільми. Цифрова проєкція не здатна передати таку саму фактуру й відтінки, як аналогові носії на 35-міліметровій плівці або ще соліднішій 70-міліметровій. Тож який варіант можна вважати справжнім кольором кінокартини?

Достатньо ввести в гуглі запит конкретного кадру. Приклад сцени з дверима в «Титаніку» може бути універсальним, адже перед вами постане різноманіття спотворених колірних версій того самого зображення. Кадр із синім фільтром передає морозну погоду, коли Джек тримається за Роуз і повільно зникає в крижаних водах Атлантики. В іншому варіанті темні відтінки синього яскравіші, щоб ми розглянули кожен деталь юного обличчя Леонардо Ді Капріо. На наступному зображенні цей колір зникає зовсім, а натомість підкреслюються молочні й кремові барви сорочки Джека й рятувального жилета Роуз. Гортаючи далі, бачимо перенасичений варіант, на якому руде волосся героїні мерехтить казковим блиском як символ неймовірного кохання. Уже через кілька хвилин важко зрозуміти, яка версія «справжня» — та, що залишилася в пам'яті після нескінченного кінотеатрального показу, чи з відеокасети формату *vhs* у вашому дитинстві. Із часом і досвідом пам'ять остаточно змінює сприйняття забарвлення.

Колір непостійний і невизначений, але водночас надзвичайно важливий. Влучно використаний червоний чи зелений задає тон, вплітає символіку, визначає місце або час подій (як у кінострічці, так і в реальному світі під час її створення), позначає персонажів як героїв або лиходіїв. Можемо простежити, як змінювалися соціальні норми, за насиченням пурпурового відтінку бутафорської крові чи контрастом

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

БІЛЬШЕ НЕ В КАНЗАСІ

«ЧАРІВНИК КРАЇНИ ОЗ» (1939) ВІКТОР ФЛЕМІНГ

1. По той бік веселки

Знуджена фермерська дівчинка Дороті Гейл проживає буденне провінційне життя в Канзасі в тонах сепії, що нагадує про запорошеність старовинної фотографії та німого кіно, яке Голлівуд почав залишати позаду. Сірість і нудьга середовища спонукають Дороті втекти у фантазію — сон, де смерч переносить дівчинку до веселої стародавньої країни Оз. Тамтешній пейзаж покрили насиченими барвами за новою технологією оброблення зображення під назвою «трисмуговий техніколор»: за цим методом накладали три кольорові кіноплівки одну на одну й так створювали багатий спектр відтінків. Але тоді система ще не була досконалою. Щоб досягти сліпучої насиченості забарвлення, використовували надзвичайно яскраве освітлення, яке підвищувало температуру на знімальному майданчику до виснажливих 38 °С, що, ймовірно, спричинило постійне пошкодження очей у деяких акторів масовки. Утім, результат був таким прекрасним, що важко було сперечатися.

Глибина кольорів у трисмуговому техніколорі була неперевершеною — такої візуальної магії глядачі ще не бачили, і творча група передбачила це заздалегідь. Сценарій Ноела Ленглі, Флоренс Раерсон та Едгара Аллана Вулфа підкреслював важливість кольору в оригінальній історії Лаймена Френка Баума.

Срібне взуття Дороті змінили на культові рубінові черевички Джуді Гарленд, які гармонійно доповнювали яскравість жовтої цегляної дороги й Смарагдового міста. Коли вперше в кадрі бачимо разом з нашими мандрівниками блискучу цитадель на пагорбі навпроти, миттєво стає зрозуміло, чому назвати це місце просто Зеленим містом було б недостатньо. Коштовні камені як символи кольорів передають блиск, який рідко трапляється в повсякденності. Це і є та сама чарівність, яку шукала Дороті разом із глядачами кінострічки.

До 1939 року моральний дух американців був підірваний десятиліттям економічних труднощів, які тривали із часів Великої депресії, тож кіно набуло популярності як дешеве джерело розваги для широкого загалу. Уявна подорож Дороті блискучим казковим царством дарує дівчинці відчуття втечі від реальності, якого люди прагнули під час вечірнього перегляду кіно, навіть якщо така втеча триває лише кілька годин. Геніальність фільму Віктора Флемінга полягає в натхненній штучності. Смарагдове місто, яке бачать герої, насправді новаторська картина художника Воррена Ньюкомба, яку встановили за допомогою подвійної експозиції, а її коштовні відтінки такі розкішні, що ніби й не справжні.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

НАЧЕ ДЕЖАВІЮ

«ЗАПАМОРОЧЕННЯ» (1958) АЛЬФРЕД ГІЧКОК

1. По той бік веселки

Оманлива витонченість — це стиль роботи Альфреда Гічкока, який підніс бульварні романи й детективи до рівня класики, майстерно вибираючи стримані ракурси й рухи камери. Та якщо він усе-таки додавав трохи показної ефектності, результат виявлявся приголомшливим, як і в бездоганному портреті еротичної одержимості, коли владний Скотті Ферґюсон уперше бачить свою перевтілену кохану Джуді. Чоловік помічає, що вона точна копія його покійної колишньої Мадлен, і починає змінювати в ній усе — від зачіски до одягу, ліплячи образ жінки, яку вважає мертвою. Джуді в новому, але знайомому для Скотті образі постає перед ним у вітальні свого номера, освітленій неоновною вивіскою за вікном, у готелі «Емпайр» (реальний готель у Сан-Франциско, нині перейменований на честь фільму «Запаморочення»).

Атмосфера, сповнена гарячкового марення, поступово огортає сцену, коли струнні Бернарда Германа нарастають у захопливій мелодії і жінка виходить зі спальні, занурена в зеленуватий серпанок спогадів. Туман без джерела утримує світло, що ллється з вивіски «Емпайр». Такий самий відтінок уперше з'являється в дорогому зелено-пурпуровому вбранні Мадлен для вечері (яке контрастує з бордовими стінами їдальні, а червоний — протилежний колір Скотті).

Потім — коли Джуді вдягає простішу зелену сукню-светр, яка навіює чоловікові думку про схожість. Тут колір балансує між радіоактивним і чистим, аура привида Джуді підсилюється майже прозорим ореолом над її головою у верхній частині кадру. Руйнівна пристрась Скотті поглинає його настільки, що чоловік ототожнює обох жінок у тумані власної свідомості й закріплює це поцілунком, під час якого подумки, як показує заднє проєкційне тло, переноситься до конюшні, де вперше цілував свою Мадлен.

Кінокритик Роджер Еберт зводить значення зеленого кольору до символу страху Скотті впасти — і закохатись, і буквально впасти з висоти. Гічкок же обирає ширший підхід, коли зелений уособлює саму психологічну суб'єктивність. Уся кінокартина живе в цьому відтінку, яку зняли в найсучаснішому на той час форматі *VistaVision* з високою роздільною здатністю й перенесли на неперевершено чітку 70-міліметрову плівку. Коли десятиліття по тому зіпсовані негативи потребували реставрації, було критично важливо зберегти абсолютну точність саме цього кольору, тож деякі педанти звинувачували команду у вільному трактуванні. З огляду на сюжет цілком імовірно, що можна загубити щось суттєве, пробуючи відтворити недосяжне минуле.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

ТАНЕЦЬ СМЕРТІ

«СУСПІРІЯ» (1977) ДАРІО АРДЖЕНТО

2. Безмежна уява

Найвідоміший маревний кошмар Даріо Ардженто огорнутий смертю, найважливіші прояви якої відбуваються за кадром. У випробуваннях американської балерини Сьюзі Банніон, яка не здогадується, що її викладачки в суворій німецькій танцювальній академії — відьми, італійський режисер створює оперний реквієм для технікору, що вже згасав. Його фільм став одним з останніх, знятих за цією технологією, яку застосовували на єдиній ще робочій студії в Римі, й Ардженто подбав, щоб це прощання було гучним. Замінивши звичне оброблення емульсією на спеціальну технологію «поглинання», яка наповнила фільм «Звіяні вітром» (1939) стійкішими барвами, режисер досяг нових висот кошмарного. Репетиційні зали й розкішні вітальні стали кімнатами страху, з яких Сьюзі не мала шансу втекти.

Хоча Ардженто прагнув такої якості забарвлення, яку започаткував Гершел Гордон Льюїс для сцен кровопролиття, він урізноманітнює застосування яскравішого червоного, що відповідає сюрреалістичній атмосфері. Флуоресцентний родич пурпурового з'являється на фасаді «Танц денс академії»¹, на кількох внутріш-

ніх акцентних стінах, у вітражах на вікнах і на шторах, що вистилають коридори до забороненого святилища. Незрозуміле синє, зелене й жовте світло просочується з місць, де його не має бути, і позбавляє Сьюзі будь-якої опори в реальності, яка могла б дати їй відчуття безпеки. Ардженто хотів довести технологію технікору до межі її можливостей, поки мав на це час. «Ми намагалися відтворити кольори “Білосніжки” Волта Діснея», — пояснив режисер. «Від початку казали, що технікору бракує приглушених відтінків [і] технологія позбавлена певних тонкощів — наче вирізані мультфільми».

Ардженто порушив канони жанру жахів, припустивши, що здатність бачити може бути набагато страшнішою, ніж невідоме. Його володіння світлом і кольором було таким точним, що режисер Лука Гваданьїно під час римейку фільму 2018 року навіть не намагався перевершити свого попередника. Він пішов протилежним напрямком — занурив усе в приглушені коричневі й попелясто-сірі тони, створюючи гнітючу похмурість, яка лише підкреслила яскравість оригіналу. Ардженто черпав свою неповторну палітру з глибин підсвідомості й занурював глядача в нічний кошмар, що не відпускає навіть після фінальних титрів.

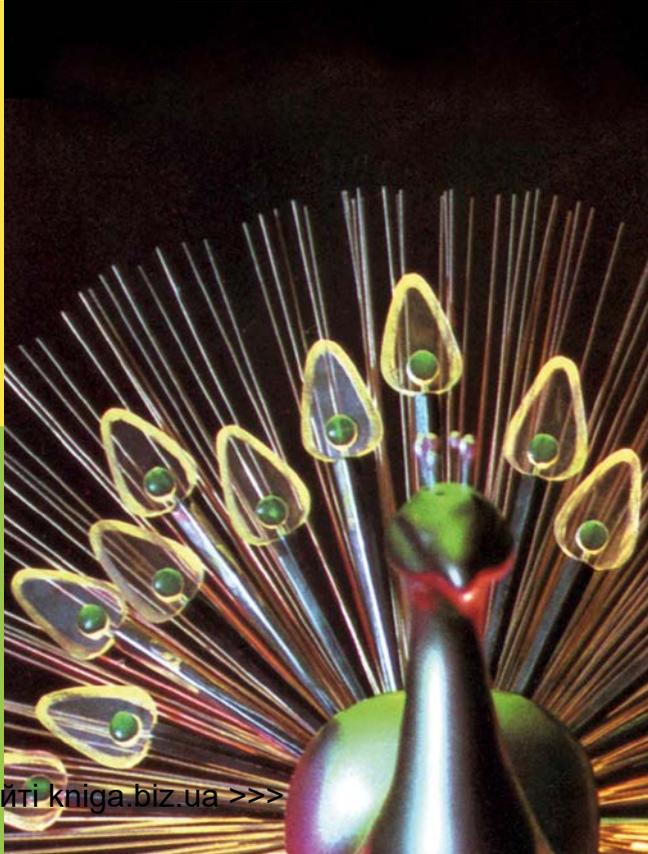
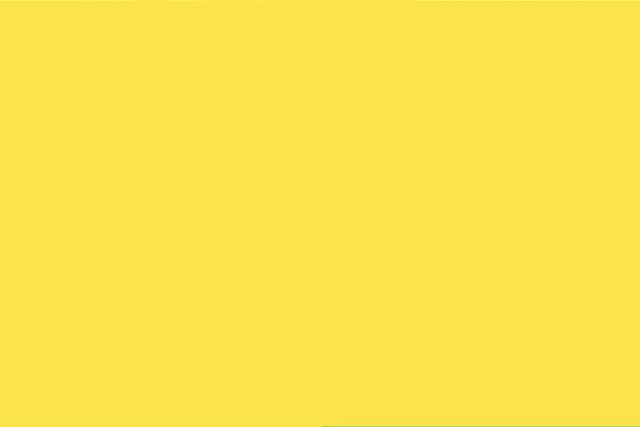
1 Tanz Dance Akademie (нім.).

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

#EDDC55
R237 G220 B85

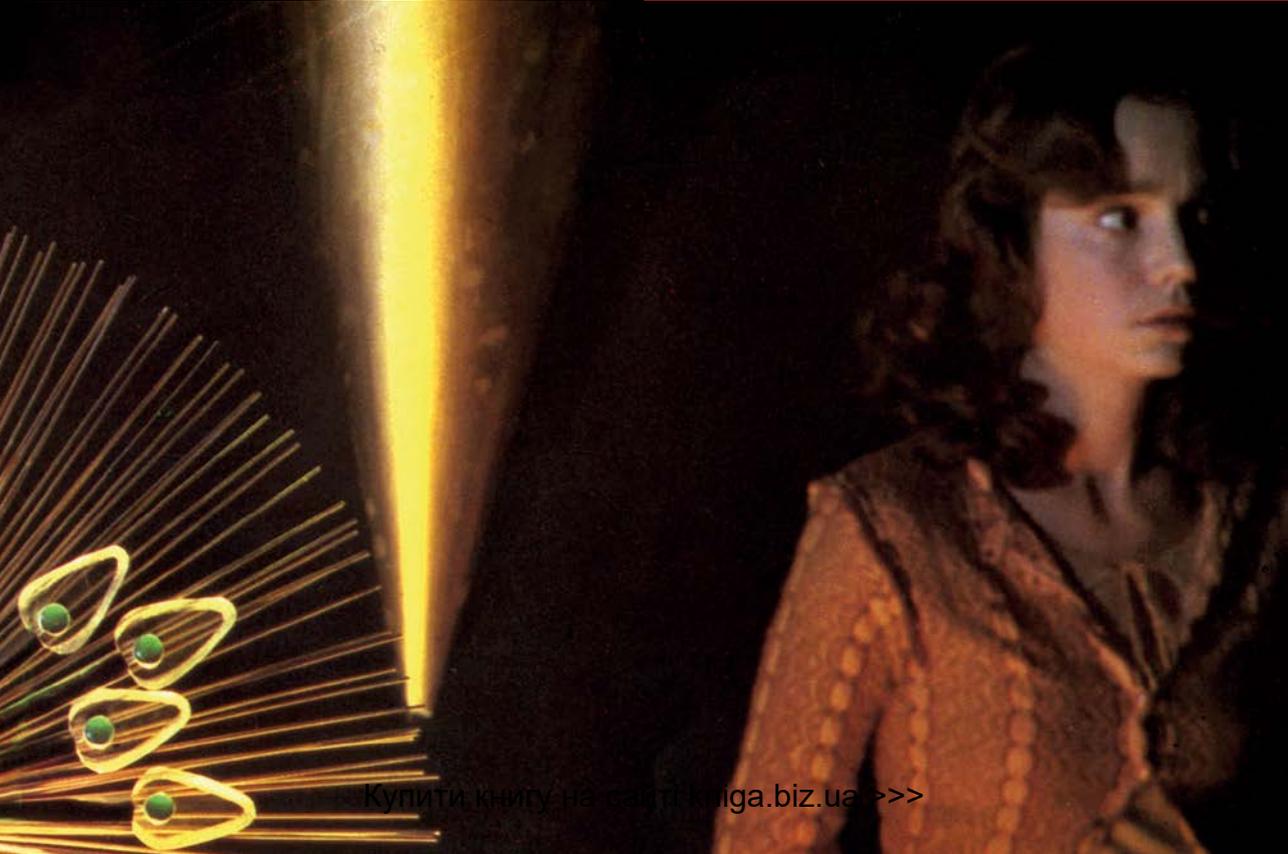
#93B95A
R147 G185 B90

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

#3E5794
R62 G87 B148

#C84143
R200 G65 B67

Купити книгу на сайті miga.biz.ua >>>

У ВСЕСВІТІ «ГІБЛІ»

«ВІДНЕСЕНІ ПРИВИДАМИ» (2001)

ХАЯО МІЯДЗАКІ

3. Привернення уваги

Хаяо Міядзакі вже міцно закріпився на вершині слави аніме, а завдяки його бездоганним роботам зі студії «Гіблі»¹ азійська анімація стала частиною американського кінематографічного смаку. Його стрічки, найвеличніша серед яких «Віднесені привидами» (на той час найкасовіший японський фільм), ведуть нас у всесвіт «Гіблі», лагідніший і добріший за наш. Їжа там смачніша на вигляд, вода чистіша, і хоча страх іноді проникає в атмосферу дитячого зачарування, яку камера ділить із відважною Чіхіро, ліси та луки, крізь які вона проходить, здаються ще прекраснішими. Під час переїзду до нового дому вона з батьками зупиняється біля святині, давно поглинутої виноградними лозами. Їхнє авто — сірий шматок техніки із чорним контуром — різко контрастує з деревами й кущами, намальованими в м'яких зелених тонах, залитих сонячним світлом.

Давній захисник доквілля Міядзакі показав свою казку, що здобула премію «Оскар», як захист планети, яку ми звикли сприймати як належне, коли не зловживаємо нею відкрито. Батьки Чіхіро стають верескливими свинями, що символізує попередження проти споживацької ненажерливості; слизький монстр виявляється духом річки, забрудненої людською діяльністю; ще один персонажований дух річки втрачає пам'ять, коли її береги забудовують багатоповерхівками. Затишне

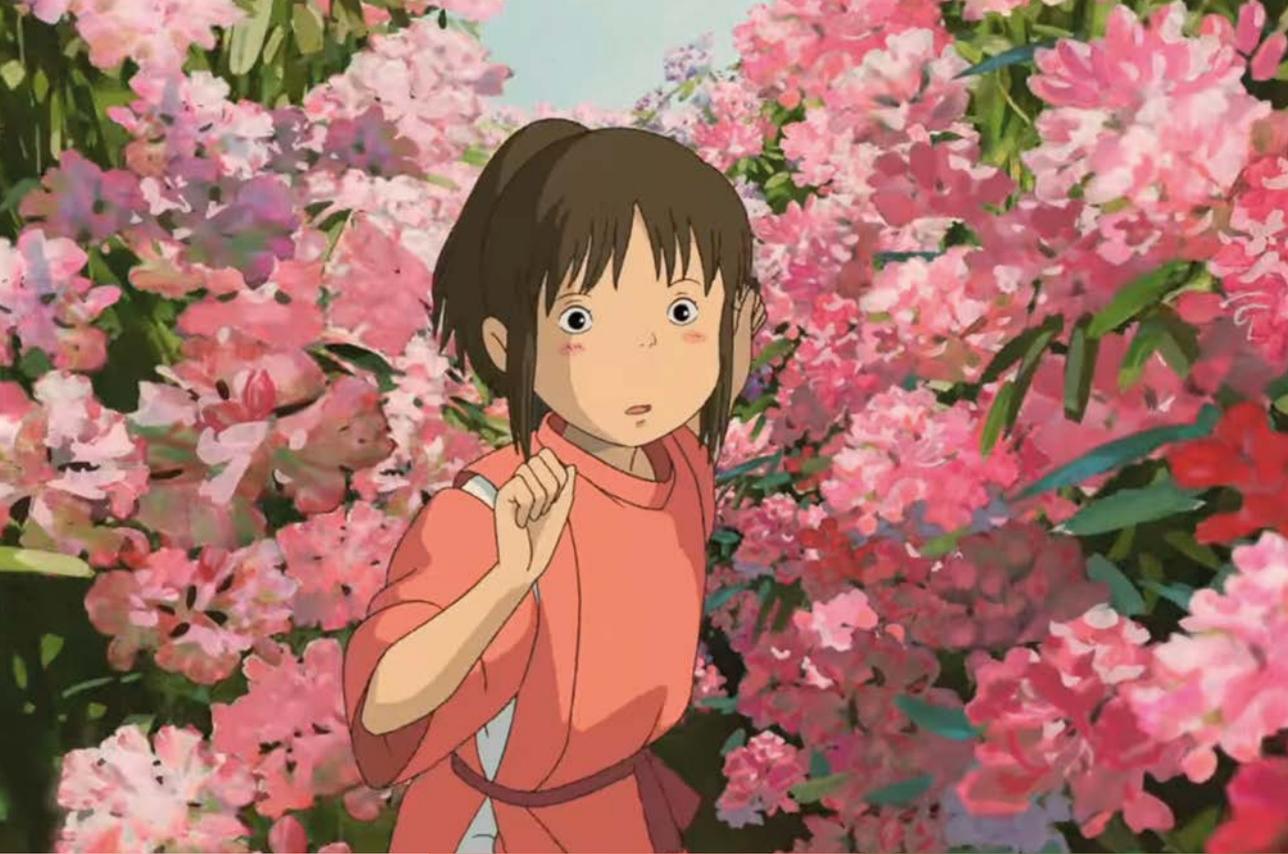
відчуття кольору режисера передає його любов до Матінки Землі через спокійну тишу сільської Японії, де луки ще не зіпсовані втручанням людини. Чіхіро, поки розробляє план порятунку своїх мами й тата, влаштовується на короткочасну роботу в спа-центр світу духів, до якого веде поїзд через русло річки, яке щодня затоплюється. У найбільш погожий, на перший погляд, день року, коли хмари віщують величний захід сонця пурпурово-помаранчевим відтінком, загальний кадр поїзда, який ковзає над водою, демонструє гармонію між людством і природою.

У японській культурі хмари символізують цвітіння сакури (японської вишні), короткочасна краса якої уособлює швидку мінливість усього земного. Цей світогляд утілений у неперекладному словосполученні *mono no aware*, і воно найближче до морального висновку, який Чіхіро робить з казки, де живе. Пустуючи зі своїм загадковим другом Хаку, вона опиняється в чарівному місці, оточена рожевим серпанком сакур, чиї ніжні пелюстки символізують її власне оновлення. На початку історії дівчина неохоче переїжджає до незнайомого міста, а в останніх сценах уже мириться з неминучістю життєвих змін. Ніщо не триває вічно, хоча Міядзакі знаходить невелику розраду в тому, що його з любов'ю змальовані камені та струмки будуть тут іще довго після того, як нас не стане.

¹ スタジオジブリ (яп.), Studio Ghibli (англ.).

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>